

Twaalf verspieders naar Kanaän

Thema: Het volk in de woestijn
Numeri 13: 17-33 en 14

a. Het verslag van de verspieders (Num. 13: 17-33)

UITLEG VAN DE TEKST

De Israëlieten zijn aangekomen in Kades in de woestijn Paran (vers 26); het uiterste zuiden van het land Kanaän. Ze staan op het punt het beloofde land binnen te gaan. Mozes moet van de Heere twaalf mannen uitzenden om het land, dat Hij hun geven zal, te verkennen. Uit elke stam moet er een verspieder komen. De verspieders moeten 'oversten onder hen' zijn, d.w.z. mensen, die het vertrouwen hebben van het volk, leidinggevende personen, die een betrouwbaar verslag kunnen leveren van de situatie van het land.

Mozes doet wat de Heere hem opdraagt. De versen 4-15 van Numeri 13 vermelden de namen van de verspieders: twaalf vertegenwoordigers van de stammen. De stam Levi wordt niet genoemd. Toch is er sprake van twaalf stammen, omdat – zoals telkens in Numeri – de twee Jozefstammen Manasse en Efraïm apart geteld worden. Als aanvulling op de lijst wordt in vers 16 vermeld dat Mozes de naam Hosea ('hij verlost') verandert in Jozua ('de HEERE verlost'). Hiermee belijdt Mozes dat Israëls heil alleen van de Heere afhangt en niet van één of andere god. De opdracht voor de verspieders is duidelijk. Ze moeten naar het noorden trekken, eerst door de Negev en daarna door het Kanaänitische bergland om het land te bezien, hoe het is en hoe het volk is; hoe sterk en hoe talrijk de Kanaänitische volken zijn (vers 18). Ze moeten onderzoeken of het land goed of slecht is, d.w.z. al of niet geschikt voor landbouw en veeteelt. Verder moe-

ten ze erop letten of de steden berekend zijn op oorlogvoeren: zijn ze al of niet ommuurd (vers 19). Tenslotte moeten ze kijken naar de vruchtbaarheid van het land. De verspieders moeten proberen iets van de vrucht van het land mee te nemen. De oogsttijd van de wijndruiven (eind juli - begin augustus) is immers net aangebroken (vers 20). Dit maakt ons duidelijk dat de uitzending van de verspieders zo'n drie maanden na het vertrek vanaf de Sinäï plaatsvindt. De verspieders gaan op weg en verkennen het land vanaf de woestijn Zin in het uiterste zuiden tot aan Rechob in het uiterste noorden van Kanaän. Niet de gehele tocht wordt beschreven. Enkele belangrijke bevindingen worden genoemd. De stad Hebron is naar de mens gesproken niet gemakkelijk in te nemen: daar wonen kinderen van Enak en Enak is de naam van een grote en beroemde reus. Maar de verspieders ontdekken ook dat het land goed en vruchtbaar is, zoals de Heere had beloofd. In een dal snijden zij zo'n grote druiventros met rank en al af, dat twee mannen deze samen op een draagstok moeten dragen. Dit dal noemen ze Eskol, wat '(druiven) tros' betekent. Ook vinden de verspieders granaatappelen en vijgen. Na veertig dagen keren de verspieders terug om aan Mozes, Aäron en de Israëlieten verslag uit te brengen. Ze vertellen dat het land waarheen Mozes ze gestuurd heeft inderdaad een goed en vruchtbaar land is, vloeiende van melk en honing. Als bewijs laten ze de meegenomen vruchten zien. De nadruk van hun verslag ligt echter op de moeilijkheden die zij verwachten bij de inname van het land (vers 28-29). Ze vertellen niet dat grote delen van Kanaän slechts zeer dun bevolkt zijn (in het bergland en het latere Galilea woonden in die periode nog niet veel mensen), maar ze wekken juist

de indruk dat er in Kanaän overal sterke, vijandelijke volken wonen. Ook spreken ze over versterkte (vaste) zeer grote steden, terwijl uit opgravingen is gebleken dat de toenmalige steden vaak klein waren en dat er vooral in het bergland niet veel versterkte steden waren. Verder hebben ze de reusachtige Enakieten gezien. Tenslotte vermelden ze dat het niet één volk is, maar dat er in het beloofde land verschillende volkeren wonen: Amalekieten, Hethieten, Jebusieten, Amorieten en Kanaänieten. Blijkbaar brengt dit verslag van de verspieders grote beroering teweeg onder het volk, want aan het begin van vers 30 lezen we dat Kaleb het volk tot bedaren probeert te brengen voor Mozes. Het eerste woord van dit vers heeft evenals ons woord 'sussen of stillen', in het Hebreeuws een sisklank. En dan komt ook het verschil van inzicht onder de verspieders openbaar, want Kaleb dringt er bij het volk op aan niet zo bang te zijn en vol moed en vertrouwen op te trekken: 'want wij zullen dat (land) voorzeker overweldigen'. Jozua wordt hier nog niet genoemd, maar volgens Num. 14: 6 schaart hij zich aan Kalebs zijde. De andere (tien) verspieders zijn het niet met Kaleb eens. Wat eerst door hen werd gesuggereerd, wordt nu openlijk uitgesproken: niet optrekken, want het volk is sterker dan wij. Dan gaan ze 'een kwaad gerucht voortbrengen' van het land. Ze gaan dingen zeggen die helemaal niet zo zijn. Dat geldt allereerst het land zelf: 'het verteert zijn inwoners'. Waarschijnlijk moeten we hierbij denken aan besmettelijke ziekten of onderlinge twisten die mensenlevens vergen. Het is een verraderlijk en gevaarlijk land waar men beter niet kan zijn. Maar ook over de inwoners van het land gaat de kwaadsprekerij. Nu is ineens al het volk van grote lengte. De Enakieten die zij hebben gezien, worden als reuzen afgeschilderd. Vergeleken met hen waren de verspieders sprinkhanen in hun ogen, maar ook in de ogen van de Enakieten.

TER OVERWEGING

In de vertelling kunnen een aantal zaken verder worden uitgewerkt:

1. De reis van het volk Israël, dat verlost is uit Egypte en op weg is naar Kanaän, leert ons veel over de reis van Gods kinderen die verlost zijn uit het diensthuis van de zonde en op weg zijn naar het hemels Kanaän. Wat kunnen er veel moeiten en een zorgen komen op die weg. Als we de Heere mogen volgen, zoals het volk Israël Hem volgde in de wolkkolom en de vuurkolom, wat voor ons Zijn Woord is, gaat het niet altijd gemakkelijk, maar kan het soms heel moeilijk zijn.
2. Maak aan de kinderen maar duidelijk waar het de meeste verspieders en het volk aan ontbrak. Het ontbrak hen aan echt geloof, aan een vast vertrouwen op de Heere en Zijn Woord. Ze keken al-

leen naar de omstandigheden. Dat is ook voor ons nog steeds een groot struikelblok, wanneer we de Heere niet vertrouwen op Zijn Woord en alleen maar letten op de omstandigheden. Kaleb had geleerd door Gods genade om alleen op de Heere te vertrouwen, alleen te luisteren naar wat Hij heeft gezegd. God doet altijd wat Hij zegt. Op Zijn Woord, dat vast en zeker is, moeten we leren vertrouwen. Het ongeloof ziet op de omstandigheden en zegt: onmogelijk. Maar het geloof wat gewerkt wordt door Gods Geest, ziet op wat de Heere heeft gesproken en zegt: wat onmogelijk is bij de mensen is mogelijk bij God. Wat we uit deze geschiedenis ook kunnen leren is dat we eerlijk moeten zijn. Aan het eind van Numeri 13 horen we hoe de tien verspieders alles veel erger voorstellen dan het in werkelijkheid is en zo brengen ze het volk ook tot wanhoop.

GELOOFSLEER

- Heidelbergse Catechismus, zondag 7, vraag en antwoord 21. (Geloven is onder andere voor waar houden wat God in Zijn Woord belooft.)
- Heidelbergse Catechismus, zondag 43. (Het negende gebod wil dat we geen vals getuigenis geven en dat we de woorden van niemand verdraaien, maar ook de feiten niet verdraaien.)

b. De reactie van het volk (Num. 14: 1-10a)

UITLEG VAN DE TEKST

Het negatieve verslag van de tien verspieders mist zijn uitwerking onder het volk niet. Grote wanhoop maakt zich die nacht meester van het volk: 'zij hieven hun stem op en weenden'. En dit klagen en wenen gaat over in murmureren. De volgende dag komt heel het volk in opstand tegen Mozes en Aäron, maar bovenal tegen de Heere Zelf. Waren ze maar in Egypte gestorven of in deze woestijn! Waarom brengt de Heere hen naar dit land? Ze verwachten niet dat Hij hen daadwerkelijk het land zal geven, maar dat ze in de strijd zullen sneuvelen en dat hun vrouwen en kinderen zullen worden buitgemaakt. De conclusie van het volk is dan ook dat ze beter maar een andere leider kunnen kiezen en teruggaan naar Egypte. Mozes en Aäron hebben het moeilijk met al deze beschuldigingen richting de Heere. Ten overstaan van het opstandige volk werpen de beide broers zich op hun aangezicht. Met deze houding van eerbied en ontzag, niet voor het volk maar voor de Heere, geven zij uiting aan de ernst van de situatie en bidden zij tot de Heere voor het volk in de wetenschap dat bij zo'n grote opstand het oordeel van God niet kan uitblijven. Zij zijn ook niet meer bij machte om, door een toespraak tot het volk, hun doen en het

doen van hun Zender te rechtvaardigen. Ze geven hun zaak volkomen aan Hem over. Dan komen de twee verspieders Jozua en Kaleb naar voren. Als zij nu zouden zwijgen, zouden zij toestemmen en medeschuldig staan. Zij scheuren hun kleren als teken van rouw over de goddeloosheid van hun volk en proberen met gevaar voor eigen leven (vers 10) het volk terug te brengen tot het kinderlijk vertrouwen op Gods almacht. Daarom benadrukken ze de grote vruchtbaarheid van het land. Zij wijzen erop dat, als de Heere hen het land wil geven, zij het zeker in bezit zullen nemen. Alleen moeten ze dan niet weerspanning zijn tegen de Heere, d.w.z. niet in opstand komen tegen de Heere en Hem wantrouwen, maar dan ook niet vrezen voor de inwoners van Kanaän. Ze zijn immers 'ons brood', d.w.z. Israël zal die inwoners van Kanaän even gemakkelijk overwinnen als iemand die een stukje brood opeet. Jozua zegt verder dat hun schaduw van hen geweken is. Schaduw staat hier voor bescherming. Ze zijn onbeschermd, hoezeer de Kanaänieten ook bescherming menen te ontvangen van hun goden, want de Heere is met de Israëlieten. Daarom hoeven ze niet bang te zijn. Het volk wil deze woorden echter niet horen en navolgen, keert zich tegen hen en dreigt hen te stenigen.

TER OVERWEGING

In de vertelling kunnen een aantal zaken verder worden uitgewerkt:

1. Als je de Heere mag vrezen, doet het verdriet en pijn in het hart wanneer je mensen in opstand ziet komen tegen de Heere, vooral wanneer je weet dat de Heere zo goed en zo trouw is geweest.

Mozes en Aäron weten niet wat ze moeten zeggen tegen dat opstandige volk. Soms is het ook beter om in zulke omstandigheden niets te zeggen. Dan is spreken zilver en zwijgen goud. Je kunt het misschien alleen maar erger maken. Daarom vallen de beide broers ter aarde en gaan spreken tot de Heere. Hij alleen kan uitkomst geven in deze grote nood.

2. Jozua en Kaleb kunnen niet zwijgen. Zij maken deel uit van de verspieders. Wanneer zij zouden zwijgen, zouden ze medeschuldig zijn aan deze opstand tegen de Heere. Wat moedig van Jozua en Kaleb om zo met gevaar voor eigen leven te gaan spreken. Hij kan niet anders dan goed spreken van de Heere, terwijl hij het volk ook waarschuwt. Durven wij ook zo te spreken en voor Zijn Naam en eer uit te komen? Wie weet van Gods ontferming en genade in eigen leven kan niet zwijgen. Dan blijft het gebed wel nodig om de juiste woorden te spreken.

GELOOFSLEER

Heidelbergse Catechismus, zondag 36, vraag en antwoord 99. (Vloeken is niet alleen zelf de Naam

van God lasteren, maar door ons zwijgen, kunnen we mede schuldig worden aan deze zonde.)

c. De straf van de Heere (Num. 14: 10b-45)

UITLEG VAN DE TEKST

Als het volk de beide verspieders wil gaan stenigen, grijpt de Heere Zelf in. Zijn heerlijkheid, d.w.z. Zijn machtige tegenwoordigheid, verschijnt in de tent der samenkomst, merkbaar voor alle Israëlieten. Op andere Schriftplaatsen, waaronder Ex. 40: 34, wordt duidelijk dat de verschijning van Gods heerlijkheid gewoonlijk zichtbaar wordt in een wolk die neerdaalt. Meestal is deze verschijning van Gods majesteit een teken van zegen, nu heeft het gezien het opstandige volk een dreigend karakter. Mozes, de middelaar tussen de Heere en Zijn volk, wordt door God aangesproken. De Heere spreekt Zijn afkeer uit over het opstandige volk. Ondanks alle tekenen die Hij al onder het volk gedaan heeft, vertrouwen ze nog niet op Hem. Nu is de grens bereikt. De Heere dreigt het volk uit te roeien door de pest. Aan Mozes zal de belofte aan Abraham in vervulling gaan: hij zal worden tot een groot en machtig volk. Ja, de Heere zal hem maken tot een groter en sterker volk dan dit is. Maar evenals na de zonde met het gouden kalf treedt Mozes ook nu als middelaar en pleitbezorger van dit volk tussenbeide. Hij doet een beroep op de Heere om hen te sparen. Allereerst pleit hij op de eer van God. Wat zullen de Egyptenaren wel niet zeggen die Zijn macht aan den lijve ondervonden, wanneer ze horen dat Hij Zijn volk in de woestijn heeft omgebracht? En wat zullen de Kanaänieten zeggen die weten dat de Heere in het midden van het volk is, als Hij ze allen uitroeit? Ze zullen zeggen: Omdat de Heere hen niet kon brengen in het land dat Hij hen gezworen had, heeft Hij hen in de woestijn omgebracht.

Tegenover de onmacht waarvan de Egyptenaren en de Kanaänieten de Heere zouden kunnen betichten, bidt Mozes de Heere nu Zijn kracht te tonen (vers 17). In vers 18 herinnert Mozes de Heere aan Zijn eigen woorden, die Hij sprak na de zonde van het gouden kalf (Ex. 34: 6-7). Hij doet een beroep op Gods barmhartigheid en smeekt om vergeving. De Heere verhoort het gebed van Mozes. Hij schenkt het volk vergeving. Hij zal niet het hele volk uitroeien. Ze zullen echter wel gestraft worden, want het volk heeft Hem zo gesmaad door hun ongehoorzaamheid en verzet. Al degenen die de heerlijkheid en de macht van de Heere, zowel in Egypte als in de woestijn gezien hebben en Hem tienmaal (betekent: vaak) verzocht hebben en Zijn stem niet gehoorzaam geweest, zullen het land Ka-

naän niet binnengaan. Niemand van degenen die Hem getergd hebben, zullen dat zien. Daarentegen zal Kaleb het land wel mogen binnentrekken (en volgens vers 30 ook Jozua), omdat 'een andere geest met hem geweest is' (de Geest van God, door Wie Kaleb vertrouwde op de belofte en macht van God) en hij volhard heeft de Heere na te volgen. De opdracht die Mozes daarna in vers 25 krijgt, komt voort uit het oordeel. De Amalekieten en Kanaänieten wonen in het dal. Het zijn de meest zuidelijk levende volken in Kanaän, degenen met wie de Israëlieten het eerst in aanraking zouden komen als ze wel het beloofde land zouden binnentrekken. Hen mogen ze nu echter niet aanvallen. Ze moeten teruggaan de woestijn in, in de richting van de Schelfzee, waar het volk vandaan kwam. Ze wilden terug naar Egypte, zoals we hoorden in vers 4, nu zullen ze als straf ook richting Egypte gaan. Vanaf vers 26 zegt de Heere tegen Mozes en Aäron wat ze aan het volk moeten meedelen. Ze zullen niet veertig dagen, maar veertig jaar rond moeten zwerven in de woestijn, zodat degenen die nu twintig jaar of ouder zijn in de woestijn zullen sterven en begraven worden, behalve Kaleb en Jozua. De tien verspieders, die de oorzaak waren van de opstandige houding van het volk, worden direct gestraft. Ze sterven plotseling door een plaag. Als Mozes het oordeel aan het volk bekendmaakt, schrikt het volk van de straf en begint te treuren. Nu beseffen ze pas goed wat ze gedaan hebben met hun opstand. Ze belijden hun zonden. Ze vinden het ontzettend om terug te moeten in de richting van de Schelfzee. Nu zijn ze wel bereid om Kanaän binnen te gaan. Ze willen zo snel mogelijk een inval doen. Uit deze houding blijkt wel dat er geen sprake is van ware erkenning van hun zonde, maar van verdriet over de gevolgen ervan en een poging om deze te ontlopen. Mozes moet hen opnieuw terechtwijzen. Ze mogen niet optrekken naar Kanaän. De Heere zal niet met hen meegaan. Ze zullen vallen door het zwaard van de Amalekieten en de Kanaänieten. In hun overmoed en ongehoorzaamheid gaan ze toch en worden verpletterend verslagen. Deut. 1: 45 vermeldt dat de overlevenden in grote verslagenheid terugkeren naar Kades. Alleen door Gods gunst zullen ze het land binnengaan en niet door eigen kracht.

TER OVERWEGING

In de vertelling kunnen een aantal zaken verder worden uitgewerkt:

1. De Heere zorgt voor Zijn kinderen. Als men Jozua en Kaleb (met daarbij misschien ook wel Mozes en Aäron) wil gaan stenigen, grijpt de Heere in. Zijn heerlijkheid verschijnt in de tent der samenkomst. Ook in onze tijd zorgt Hij voor allen die het alleen van Hem verwachten.
2. Als de Heere het volk wil verdelgen door de pest, pleit Mozes bij God voor het volk. Hij is daarin een type van de Heere Jezus. Op grond van Zijn kruisverdienste pleit Hij bij Zijn Vader voor een schuldig volk. Tot Hem mogen we gaan. Nadat in de Hebreeënbrief wordt vermeld dat de Israëlieten niet konden ingaan vanwege hun ongelof, staat er: 'Dewijl wij dan een groten Hogepriester hebben, Die door de hemelen is doorgegaan, namelijk Jezus, den Zoon Gods, zo laat ons deze belijdenis vasthouden. Want wij hebben geen Hogepriester, Die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar Die in alle dingen, gelijk als wij, is verzocht geweest, doch zonder zonde. Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade, opdat wij barmhartigheid mogen verkrijgen en genade vinden, om geholpen te worden, ter bekwaamer tijd' (Hebr. 4: 14-17).
3. Men belijdt wel schuld, maar men erkent geen schuld, want men wil over de straf heen stappen en toch Kanaän binnengaan. Wat is het volk hardleers en wij niet minder! Hoe anders is het bij David die in Psalm 51 belijdt: 'Ik heb gedaan, wat kwaad was in Uw oog, dies ben ik, Heere, Uw gramschap dubbel waardig. 'k Erken mijn schuld, die U tot straf bewoog. Uw doen is rein, Uw vonnis gans rechtvaardig.' In die weg schenkt Hij vergeving enkel en alleen omwille van het werk van de Heere Jezus Christus.

GELOOFSLEER

Heidelbergse Catechismus, zondag 17, vraag en antwoord 49 en Nederlandse Geloofsbelijdenis, artikel 26. (De ten hemel opgevaren Heere Jezus Christus is voor het aangezicht van Zijn Vader onze Voorspreker. Artikel 26 haalt onder andere Hebr. 4 aan.)